

Sonetje.

I. Sam sebi.

Ko jaz bi ptiček bil, zletel bi urno
Na vrt prelép, kjer gréda cvéte vsaka,
Kjer zanjke ni, kragúlja, ni lisjaka,
Kjer ne bučí grmenje hudourno.

Ko bil bi ribica, v vodó azúrno
Vesélo splaval bi, ki vrt namaka,
Kjer z mrežo ribič, s trnekom ne čaka,
Kjer ne razgraja vód valovje burno.

A ker Slavín sem, zémľjo ljubim bédno,
Kjer ljudstvo moje bivalo je vedno,
Slovansko ljudstvo ljubim, rod nesrečni!

Če tudi mrak nad njim vihári večni,
Če tudi jarem ga krivice tlačí,
Če tudi kujejo na njem kovači!

2. Poeziji.

Kedòr je vonjal cvét na morski róži,
Otožnost mu neznana v srce leže,
Na róžo nedoúmna moč ga veže,
Kot bi privezan bil na trdni góži.

In če odtrga se, po svetu kroži,
Mirú ne najde, sreče ne doseže,
Pri srcu mu od dné do dné je teže,
Nazáj se k róži vedno bolj mu toži.

Ta róža ti si, božja poezija!
Kar srce te je moje zapustilo,
Po dnevu mrje za tebj in nôči.

Vzdržáti se še dalje ni mu môči:
Zatórej vračam se — sprejmi me milo,
Lepôt mi svojih ne zapiraj sija!

3. Pesniku.

Kot ôrel pevčeva se zdiš mi duša,
Ki ranjen se po mračni zémľji plazi,
Dokler zeli zdravilne ne opazi,
Ki nósi po planinskih tléh jo ruša.

Le kratek hip čudézno zél okuša,
Kar potrepéče, minejo ga mrazi,
Razmóta se — pod njim goré so, lazi,
Grmenje vód, nebó nad njim brez truša.

Takó i pevec. Kédar v srce dahne
Dih pevski mu, budéč moči njegove,
Ponósno duh kreljuti mu razmahne.

Nad zémľje plôve žalostne mrakove,
Kjer bôl ne tare ga in dvòm in strah ne,
Lepôte gleda tam podóbe nove.

4. Dvom.

Kot ptiček časih dviga se iz trave
In pada zopet, zopet kvišku vzleta,
A boljše sreče si zaman obeta,
Ni môči mu popeti se v višave —

Za njim hitijo déklice zvedave,
Dvojèč, je-li perutka mu zadeta,
Ali je ptiček kilca tega leta,
Negóden in nevajen še letave:

Takó dviguje pevski gòn duhá mi,
Če dvigne se, mračná ga tare sila,
Mirú mu ni v prečudni tej omami.
Ne vé, je-li modrost ga ostrelila,
Ki pojmov golih nósi tul o rami,
Ali rasó še le mu mlada krila!

5. Prijatelju.

(A. M.)

Kje dnevi so, ko družno sva živela,
Ko nama um in srce razprostrta,
Lepôti bila zémľski sta odprta,
Iz prsij mlada pésem je kipela?

Ko na obnebju zarja je rudela,
Sedela tolikrat sva pókraj vrta,
Kjer se o klópicí je pletla trta,
Junaka Marka slavna brala déla.

Narázen naji vódita zdaj póti:
Gordónski vózel jaz rešujem z móti,
Veséla tebi vrè iz srca pésem.

Jasnéje in jasnéje dalja sinja
Nebeške se lepôte ti razgrinja,
A jaz še konca našel vozlu nésem!

6. Prijatelju.

(M. O.)

Kaj pravim ti, prijatelj neprijazni,
Sem-li zató se pogovarjal s tabo,
Da spét z netilno poezije vabo
Užgal si srce v uri mi nepazni?

Živélo dolgo že je brez bojazni,
Zazibalo se v mirno je pozabo,
Strahú zdaj vrnil čas se in željá bo —
Ostré, prijatelj, vreden ti si kazni!

Oj z Bogom, jasni dnevi moje sreče,
Zbežali ste iz tihega mi stana,
Le kratka dóba vam je bila dana.

Krví tokove burno srce meče
In krči se in širi se trpeče,
A kriva petja moč je, spet užgana

7. Čustva.

Kedàr večerni mrak na zemljo diše,
Domov pastirec žene čédo trudno,
Ugasne ognja prasketanje budno,
In tiše je po rêbri, vedno tiše.

A pôzno v letno noč prhavka tlí še
In v žar ognjén zaplapolá nemudno,
Po vzduhu vlažnem odsevaje čudno,
Če sap ponočnih hlad pepél razpiše.

V človeškem srcu mnogokdaj so čuti,
Ki davno si o njih že um obeta,
Da pod pepélom želj ležé podsuti.

A v srce vrže kratek hip podnéta,
In zažaré, ko um najmanje sluti,
Zgubljeni dnevi, tedni so in leta.

8. Tekma.

(Novomašniku A. M.)

Kedàr na tekališču róg zatróbi,
Spusté se konjci v dir, topòt se zgrne,
Brzih kolés osí bleščé srebrne,
Kot bliski se kresali nad zemljó bi.

Ko zadnjikrat zavijejo o róbi,
In k smotru prvi se vihráje vrne,
Zavrisnejo gledalcev vrste črne —
Zmagalcu, ki se slava mu spodobi!

Pretékel tudi ti si mene, dragi,
Pesništva si odtrgal lovoriko
In zdaj do mašništva prispél si palme.

Vendar zavisti ne razjeda žal me,
Vesélo te pozdravljam našo diko,
Častitam prvi ti na slavni zmagi!

A. C. Slavin.

Sirotina tožba.

Ze sluga spi, že spi gradú gospôda,
Pokriva vrtno cvetje rôsni hlad.
Od meseca blešči v tolmunu voda,
V globini jasni se zrcali grad.
Sloním na grajskem oknu, v svétlo noč
Z nemirnim srcem zroč.

Pogled mi željno plava v sinjo daljo
Čez ravni, gore, modre reke — kam?
Zletela s krili bi in lahko haljo
Naprej v domovje, v rojstne hiše hram,
Kjer luč svetá uzrla sem nekdáj
In pila sreče ráj.

Očeta, mater, v grobu pokopana,
Zastonj bi klícala na prsi tam,
Pozdravljala bi lica me neznana,
Čudila mojim žalnim se solzam,
A jaz bi poljubila vsa solzna
Domače zemlje tlà.

Na tujem gradu služim kruh sirota.
Nihčé ne vpraša, kdo sem in odkod.
Zamišljen v svoje delo, svoja pota,
Vsakdo pač misli tudi na svoj rod.
A hol tešiti tujega srcá
Kdo hoče li, kdo zna?

Zato, kedàr pospi gradú gospôda,
Pokrije vrtno cvetje rôsni hlad,
Miló také vpodablja mesec vôda,
Srcá bregove prekípi mi jad.
Pred okno stopim in si jad pekoč
Izjokam v tiho noč.

A. M.

V celicah.

Zakaj po celicah tihih
V blaženstvu srca živé?
Mar semkaj napast ne seže,
Mar čuti tu ne goré?

V samotnih celicah tudi
Napast in čút sta domá,
A srca so toliko mōčna,
Da zmagajo srečno obá.

A. M.

Sonetje.

9. Gorjé.

Kot vodomét, kedàr mu zev dušnika
Zaprè vrtnár, otóžno sam postaja,
V osrèju mraènem curek mu razgraja
In stene trdni bran srdit razmika,

A ko razmakne kruta se zatika,
Zažuborí, vrvrá, šetalce baja,
V iskréih kapljah solnèni sòj razkrajaja
In kot blestéèa mavra se svetlika.

Gorjé — doklèr jo némi molk okroža —
Takó se v duši pevèvi razburka,
Preté, da prsij mu vezi razdene.

A èe trpeèe srce se odklene,
Razlije v pesem strastna moè se curka,
Èaròbno pevca in slušalce boža.

10. Microcosmus.

Po nebne solnce se valí oboku,
Krog solnca plòve zemlja hitrobéžno,
O zemlji luna suèe se vrtéžno,
Preminjajoè se v vednem krogotoku.

Vrté svetovi se. Zaman po vzroku
V daljavo se obraèa nedosežno
Modrost brljáva z znanostjo betežno,
Ki duh èloveški ji spoèél je v stoku.

Kedór pa v srca úmno pògled dvíže,
Svetóvnim nič ugankam se ne èudi,
Skrivnostij polno dosti gleda bliže:

Vrtí se svet preèudni v prsij tudi,
Ki mnoge smrtnikom napravlja križe,
A proumeti ga — zamán so trudi.

11. Klevetniku.

Èe kakadúj košato se razpéri,
Na pótnika, ki mimo gré, se dviga,
Grdó krièí, z glavó in vratom miga:
Kedó, prijatelj, mu to zameri?

Kedór želí, izlahka se uveri:
Le tó lepéèe, èemur drug uèi ga,
Ker kakadúj po rodu je papiga,
Lepòt jezika nima na izbéri.

Takó nikàr mu ne jemljite èásti —
Klevétniku, ki kruto me napada,
Zakaj sam sebe nima on v oblasti!

Po sili miga mu klevetna brada,
Ne more siromák si kàj od strásti,
Ki um in srce mu in jezik vlada!

12. Novi sonetje.

Sonét — podoba postelje Prokrusta!
Resnica to je, ali reè preteta,
Zakaj slovenskim pevcem brez soneta
Najlepša zbirka zdí se nekàm pusta.

Kaj pravim vam, prisilimo mi hrusta,
Da póstelj se prenaredi presneta,
Da zdaj bo stisnena in zdaj razpéta,
Kot ukazála pevcev bodo usta!

Èe mislij lepíh ti ne bo iz glave,
Kar póstelj stisneš, na primér do tukaj,
Sonete pél nam pevec boš — krnjave!

A kadar ti ideja se razblini —
Pogúm! Na péti móško se zasúkaj,
Vsaksebi brzo pósteljo porini:

Povzdigovali bodo do zvezdá te,
Slavili pevca te — na glas zaúkaj!
Ki prvi pél sonete si repáte!

13. Moja lira.

Èemu bi trupal liro, èe ljubezni —
Ljubezni mi Petrarke peti neèe?
Iz srca pevcu svoja pesem teèe,
Zvení na liri v harmoniji zvezni!

Navdihnili so tega boji jezni,
Junake lira pòje, slavne méèe;
Èe bòl življenja pevca v srce peèe,
Jeèí iz strun o sreèi nedosezni.

Èemú bi trupal liro, dokler pòje,
Kar tare mi srcé in kar ogreva,
Njegov odmev le v glasih razodeva?

Ko péle več ne bodo strune moje,
Kar bom trpél, kar bom želél in upal,
Tedaj nezvesto liro bom raztrupal!

14. Morska vôžnja.

Na barko potnik mladi se ukrca,
Prijateljem roké veselo stiska,
Ko dvigne sidro se, glasno zavriska,
V očéh se jasnih upanje mu zrca.

A gnjev izbruhne mórja, ladježrca,
Zatúli vihra, rjòve, žvižga, piska,
Udarja tresk na tresk in blisk se bliska
In pláho se umika up iz srca.

Življenja ti si, morska vôžnja, slika:
Strastno v življenje se mladeniè vrže,
Ostvariti uzore. up ga mika.

A ko mu borbe srd uzore trupa,
Ko blisk prevar poseva vedno brže —
Le mož tedaj še neomajno — upa!

15. Skržatu.

Zakaj cvrčiš tako, skržat, z drevesa
Ves bôžji dan pekóčega srpana?
Tihóto mótiš ljubega mi stana,
Hudó cvrkèt mi čútnice pretresa!

A méniš pač, da méni je do plesa!
Po svôje vsak, in pamet ni ti dana,
Sovražnost vé m, da tebi je neznana,
Zató le gódi dalje na ušesa! —

Kar bôžji kërub ràj mu je zatvóril,
Po poti truden róma trnoviti —
Krivic človeku mnogo je prebiti.

A rad molčé bi često se pokóril,
Ko srečo brat mu krúto je zamóril,
Ko védel bi: ni hótél me raniti!

16. „O alma Roma!“

O slavna Roma, lepa, očarljiva,
Opéti tebe, slaba je beseda,
Lepôta njé je proti tvôji bléda,
Če tudi bajno v pesem se razliva!

In vendar v tebi ród nesrečen biva:
Strastij otrava živelj mu razjeda,
Teló in dušo mračna tare béda,
Srcé divjaje mu obup razriva.

Ko gledam ná-te, Roma ti prelepa,
Molčé sloneč o sanjajoči palmi,
Polní mi duša s čudnimi se žalni.

Če bôl sočutna srca nam oklepa,
Ko lépo stvar usóda tépe srépa —
Kedó ne čutil bi o Romi almi!

17. V Kampanji.

Vse drémlje krog in krog, mrakótno sanja,
Slapóv šumenja ni, ni vrecev hlada,
Mižéč svetlôbni sôj na zémlijo pada,
Žalôbno zavijaje kroži kanja.

Kakó neskončno tožna si, Kampanja!
Takóva morda duša je breznada,
Ki rádoti ne čuti več ni jada,
Ki v njej praznôta širom je brezdanja.

Goré sinjijo trudno iz daljave,
Z gorá temnéči vlečejo se loki,
Vodó nosèč čez rupaste tokave.

O césti pótnik — palica mu v róki —
Rimljanov gléda gróbnice sanjave,
Kjer ž njimi spé njih smehi in njih jóki!

18. Mojim učiteljem.

Nabrzdan konj, od divje vzbóden trme,
Zaskóči v stran, na kraj potí viseče,
Prevrne voz, in neskrbán nesreče
Odtrgan dirja čez pečí in grme.

Vihár zagrabí ladijo brez krme.
S sebjó potegne v vrenje jo peneče,
Vrtí jo, dviga, po vodovju meče
In vrže na klečí z víšine strme.

Kdo zná, kam vrglo mene srca planje,
Kam gnal bi duh me z neukrotno silo,
Ko vaši ne bi védli me nauki!

Ti uzda duhu, srcu so krmilo,
Brzdájo v dvojbi, vodijo me v muki,
Želenje mi ravnaajo in spoznanje!

19. Dobrótnikom.

Naj dih ledéni mi srcé zakrkne
In pések v uri zá-me tek domrvi,
Življenje to otrpne mi po krvi
In novega napòj mi duša srkne.

Če v bréžno nōga bédno mi ne zdrkne
Na večnosti in časa ózki brvi,
Če duh zavé se v domovini prvi
Spomin na vas nikoli mi ne mrkne:

Na vas, dobrotniki, ki ste skrbljivo
Po prvi me življenja vedli poti,
Učéč, kaj pravo je in kaj je krivo!

Na vas, ki v srce ste branili zmoti,
Za vse lepó duha bodrili živo,
Ko ukaželjen dvigal je peróti!

A. C. Slavin.

Sonetje.

20. Otožnost.

Zakáj zašel sem na sipino prožno,
Kjer v temno réko pót se melje z drče,
V mrakotni duši upanje mi mrče,
Za bilko roka se loví nezmožno!

Zakaj zabredel v reko sem otožno,
Kjer solz napòj človeštvo toči v vrče,
Iz temnih vrčev grenko žalost srče
In v grénki žalosti mrjè ubožno!

Nazaj, nazaj, doklèr še čas prebiva,
Nazaj na breg mladostnega veselja,
Kjer vedri smeh iz duše se razliva!

Moštvo dejavno žalost nam zataplja—
Okušat te, ne žèni več me želja,
Otožnosti otrovna, mračna kaplja!

21. Zlata ribka.

Ko bil sem hlapčič, ósem let iz zibke,
O zlatih ribkah starke vprašam mrke.
Verjèmi, starka pravi mi, do črke:
I prí-nas take ribice so gibke!

Lovil sem, kar močí so dale šibke —
Zalótil sem kačéle svetlozrke,
Bradúljice in mréne krivobrke,
A nikdar nisem zlate videl ribke.—

O zlata ribka tí, pravica naša!
O tebi bukve govoré nam stare,
Če bedni narod moj po tebi vpraša.

A lôvi, rôti, kliči tvoje čare,
Da sedem se malikov mu oglašá —
Krivica vražna ga še vedno tare!

22. Vražen šepèt.

Če v sólnčne ôrel spuščá se gorice,
Kjer plen mu bôgat gòn príródni sluti,
Kedaj odpale orlu so kreljuti,
Kedaj mu vzrasla krila skržatice?

Postrv iz vòd vzletava po mušice,
A nikdar bilo ni na svetu čuti,
Da zrak pretvóri luske in plavuti
V peroti, perje drôbne jí senice!

Iskát dragúljev, biserov na tuje,
Zapustil reke in goré sem svôje —
Da naród zatajim, šepèt se čuje.

A prej v skržata premení se ôrel,
V zelenih vejah prej postrv zapóje,
Ko čut za narod meni bo dogôrel!

A. C. Slavin.

Zamrtnik.

Nocój se obhaja Silvestrova noč,
Nocój se pokaži, mladenič, junaka!
Od póstarnih slišal ljudij sem nekoč
In slišal od vašega tudi grajščaka,
Da skriva zaklade podzemeljska raka.«

»Zanéti si zubelj, napóti se v klet;
Mrličí tam v dolgi počivajo vrsti.
Ko ura udari nam dva na deset,
Ob zidu za đurmi razmakní dve krsti!
Pod njima zakladi se bliskajo v prsti.«

»Izdihnil zares je pred dnevi grajščak
In sinu zapustil tri bele gradove,
A kaj je mrlič — ti si krepek vojak,
Ne bodeš plašil se prikazni njegove,
Saj trdo zabili so krstam pokrove —«

To reče oprodi osivel logar;
Oproda zamisli v njegoví se kočí . . .
Poslednji mrjè nad planinami žar.
Zamišljen mladenič od starca se ločí,
Da pot ga do grajskih zidin ne zanočí.